

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εικοστός.

Συνδρομὴ ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτησιαί. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδοῦ Σταδίου 32.

8 Δεκεμβρίου 1885

ΑΜΑΡΥΛΛΙΣ

[Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Τὸ γεῦμα δὲν ἦτο πολυτελές ἀλλ' ὀρεκτικώτατον καὶ ἐντελές καθ' ὅλα. Ἀλλὰ ποῖον θέληγητρον εἶχε δι' ἐμέ, ἀφοῦ ἐκείνη μόλις τρεῖς τέσσαρας λόγους μοι ἀπέτεινεν, ἀπλᾶς φιλοφρονήσεις περιποιητικῆς οἰκοδεσποίνης;

Ὁμολογουμένως εἶχον ὄρεξιν ἀρκετὴν καὶ ὁ κ. Ἀναστάσιος δὲν ἐπῆγεν ὀπίσω, ἀλλ' ἡ κόρη του, ὀλίγον μόνον ἔτρωγε, ὥστε τάνησυχὰ βλέμματα τοῦ πατρὸς προσηλώθησαν τέλος ἐπ' αὐτῆς.

— Τί ἔχεις ἀπόψε; ἔχασες ὅλην τὴν διάθεσίν σου καὶ οὔτε ὄρεξιν δὲν ἔχεις ἐσὺ ἢ πάντοτε πεινασμένη.

— Τίποτε μού πονεῖ τὸ κεφάλι μου ὀλίγον, ἀπήντησε μελαγχολικῶς.

Ὁ κ. Ἀναστάσιος ἔλαβεν ἀνήσυχος τὴν χεῖρά της.

— Καλέ δὲν βαρύνεσθε, εἶπε βεβιασμένως μειδιῶσα, δὲν ἔχω πυρετόν· εἶνε ἡ συνειθισμένη μου ἡμικρανία. Τὸ πρῶτ' θὰ ἔχη περάση.

Ἡ θέσις μου ἦτο ἀξιολύπητος. Νὰ δεῖξω κ' ἐγὼ ὅτι πιστεύω εἰς τὴν φαντασιώδη αὐτὴν ἀδιαιθεσίαν; ἦτο ὑποκρισία φανερὰ ἀπέναντί της καὶ ἠδύνατο νὰ παρεξηγήσῃ καὶ αὐτὴν. Προσεπάθησα νὰ συναντήσω τὸ βλέμμα της, ἵν' ἀναγνώσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ἅν ὅλην τὴν μετανοίαν μου καὶ τὴν λύπην μου, ἀλλ' ἀπέφρευγεν ἐπιμόνως νὰ ἴδῃ πρὸς ἐμέ. Κατήντησα νὰ παίζω τὸ ἀπαθὲς πρόσωπον ἡλιθίου.

Μόλις ἐτελειώσαμεν τὸ γεῦμα, ἡ Ἀμαρυλλίς ἐσηκώθη:

— Μὲ συγχωρεῖτε πολὺ, εἶπε πρὸς ἐμέ καὶ ἡ φωνὴ της ἔκρυπτε μικρὸν παράπονον, θὰ σὰς ἀφήσω, πρέπει νὰ ἡσυχάσω τὸ κεφάλι μου εἶνε ἀνυπόφορον. Καληνύκτα σας.

Μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἄψυχον, ξηρὰν καὶ ἤγειρε τὴν ἐδικὴν μου μόνον διὰ τοῦ ἄκρου τῶν δακτύλων, ἐνῶ ἐγὼ ἐψιθύριζα: περαστικά... δὲν ἐνθυμοῦμαι τίνα κοινοτοπίαν.

Ἐπίομεν δύο τρία ποτήρια μοσχάτου οἴνου μὲ

τὸν κ. Ἀναστάσιον καθήμενοι εἰς τὸν ἐξώστην ἀπέναντι τῆς σελήνης. Δὲν ἐβλεπα τὴν ὥραν νὰ φύγω. Μετ' ὀλίγον παρεκάλεσα νὰ μοῦ ἐτοιμάσουν τὸν ἵππον μου, καὶ εὐτυχῶς ὁ γείτων μου δὲν ἐδοκίμασε νὰ με κρατήσῃ· μόνον μοῦ εἶπεν:

— Ὅσον δι' ἀσφάλειαν ἡμπορεῖ κάνεις νὰ γυρίξῃ ἄοπλος ὅλην τὴν νύκτα εἰς τὰ δάση, ὥστε μὴ ἔχετε κάμμιαν ἀνησυχίαν. Θὰ σὰς δώσω ὅμως καὶ τὸν ἀγροφύλακά μου μαζί, μόνον διὰ νὰ μὴ χάσετε τὸν δρόμον.

— Καλέ, δὲν βαρύνεσαι; εἶπα· τὸν δρόμον τὸν ἔξυρω, τί ἀνάγκη ν' ἀνησυχῆσωμεν τὸν ἄνθρωπον;

— Μπᾶ! δουλειά του εἶνε νὰ γυρίξῃ τὴν νύκτα. Σταμάτη, εἶπε πρὸς τὸν μικρὸν φουστανελλοφόρον· νὰ εἰπῆς τοῦ Καρανάσου νὰ πάη μαζί μὲ τὸν κύριον.

Ὅταν ἡτοιμάσθην νὰ φύγω καὶ ἠὲχαρίστησα τὸν κ. Ἀναστάσιον διὰ τὰς περιποιήσεις του μοῦ εἶπε σφίγγων τὴν χεῖρά μου:

— Ἐν εἰλικρινείᾳ εἶμαι ἐνθουσιασμένος μαζί σας. Κρίμα ποῦ δὲν θὰ ἰδωθοῦμε αὔριον. Εἶνε σάββατον βλέπετε, καὶ πρέπει νὰ ὑπάγω εἰς τὴν πόλιν. Ἐχω ἀπώλητον τὸ περυσινὸν σιτάρι καὶ πρέπει νὰ ἐτοιμάσω τὰς ἀποθήκας μου διὰ τὴν νέαν συγκομιδὴν. Ἴσως εὔρω ἀγοραστήν. Τὴν Κυριακὴν ὅμως ἔρχεσθε τὸ πρῶτ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἰδικήν μας;

Καὶ ἐπειδὴ μὲ εἶδε διστάζοντα:

— Μὴ μὲ συνερίζεσθε ποῦ σὰς προσκαλῶ χωρὶς νὰ σὰς ἀποδώσω καὶ τὴν ἐπίσκεψιν, προσέθηκεν· ἐδῶ δὲν φθάνει ἡ τυπικὴ ἐθιμοταξία, σὰς προσμένω!

Ἀνεχώρησα γοργῶς βαδίζων. Ὁ ἀγροφύλαξ μὲ ἠκολούθει. Μετ' ὀλίγον ἤμην κλεισμένος· ἐδῶ εἰς τὸ δωμάτιόν μου. . . . .

(Δύο τρία φύλλα τοῦ χάρτου εἰς τὸ μεταξὺ εἶνε τὸσον κακογραμμένα ὥστε δὲν κατορθώγω ν' ἀναγνώσω λέξιν.)

. . . . .
Ἡ ἀπόφασίς μου εἰνεδριστικὴ τὴν Κυριακὴν καταβαίνω εἰς τὴν πόλιν, ἀφοῦ κάμω μίαν

τυπικὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν κ. Ἀναστάσιον λέγων ὅτι εἶχα τηλεγράφημα ἀπὸ τὸν θεῖόν μου νὰ τελειώσω κατὰ ἐργασίας του ἐκεῖ. Μένω εἰς τὴν πόλιν μέχρι τῆς τετάρτης, ποῦ θὰ περάσῃ τὸ ἀτμόπλοιον, καὶ φεύγω διὰ τὰς Ἀθήνας, γράφων ἐν γράμμα πρὸς τὸν γείτονά μου ὅτι δῆθεν αἰφνιδία ἀνάγκη μὲ προσκαλεῖ κατεπειγόντως νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πρωτεύουσαν. . .

Πῶς ἤρχιτεν ἡ σημερινὴ ἡμέρα καὶ πῶς ἐτελείωσε! Ἐπικίξα τὴν εὐτυχίαν μου ὡς χαρτοπαίκτης, ἐκέρδισα τόσα δι' ὀλίγας ὥρας καὶ πάλιν τὰ ἔχασα ὅλα διὰ μιᾶς. Κλείων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀναπολῶ τώρα ἐν πρὸς ἐν ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συνέβησαν συσσωρευμένα, συσσωματωμένα εἰς μίαν μόνην ἡμέραν· τόσα πολλά, ἀπροσδόκητα, γοητευτικά! Ὅσα φερν' ἡ ὥρα δὲν φέρνει ὁ χρόνος! Εἰς ποῖον ἄλλον ἢ εἰς ἐμέ ἐφαρμόζεται τὸ δῆμῶδες αὐτὸ λόγιον;

Καὶ μέσα εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ σχέδια καὶ εἰς ὅλας τὰς σκέψεις μία γλυκεῖα μορφή περφυρίζει καὶ δύο ὀφθαλμοὶ λαμπροὶ ὡς ἀστέρες νομίζω ὅτι φωτίζουν τὸ σκιερὸν μου δωμάτιον καὶ προσηλθόνται ἐπιπληκτικοί, ἀπηνεῖς ἐπ' ἐμοῦ. . . Ὡς Ἀμαρυλλίς, διότι δὲν ἔχεις ἄλλο ὄνομα δι' ἐμέ, Ἀμαρυλλίς, Νύμφη τῶν δασῶν, γόησσα! Ἦτο πεπρωμένον λοιπὸν νὰ φύγω ἀπὸ τὸν κόσμον, νὰ ἔλθω ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν, διὰ νὰ ὑποστῶ τὴν διπλὴν τυραννίαν, πρῶτον τῆς μοναδικῆς ἀφελείας σου, τῆς ἀπαραμίλλου χάριτός σου καὶ ἔπειτα τῆς ἀγερῶχου ὀργῆς σου. . . . »

Τὰ μετὰ ταῦτα φύλλα ἦσαν πλήρη παραλογισμοῦ ὁλονὲν κορυφωμένου, ὃν ἐδικαιοῖτο ἄλλως τε ἡ ψυχολογικὴ τρικυμία τοῦ Στεφάνου ἐνισχυθεῖσα ὑπὸ τοῦ μωσαίου οἴνου τοῦ κ. Ἀναστασίου, ὅστις δὲν διακρίνεται διὰ τὴν ἐλαφρότητά του.

Νομίζω γελοῖα τὰ ἐξ ἐφόδου αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἀνάπτουν ἔξαφνα καὶ ἀναδίδουν φλόγας καὶ παράγουν κρότους ὡς τὰ πυροτεχνήματα, διὰ νὰ μεταβληθῶν μετ' ὀλίγον εἰς στάκτην. Ἀλλ' ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὠμολόγουν ἐνδομύχως ὅτι τὸ διὰ μιᾶς ἀναπτυχθὲν αἰσθημα τοῦ φίλου μου ἦτο δικαιολογημένον, ἀφρευκτος συνέπεια τῶν περιστάσεων, ἐν αἷς εὐρέθη, καὶ δὲν διστάζω νὰ προσθέσω ὅτι, ὅστις δῆποτε ἂν ἦτο εἰς τὴν θέσιν του θὰ ἐπάθαινε τὰ αὐτὰ ἂν ὄχι χειρότερα. Κωμικαὶ μόνον ἦσαν αἱ περὶ ἀναχωρήσεως σκέψεις καὶ τὰ τοιαῦτα μελοδραματικά, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ τραγικῆς τινος λύσεως, ἐνῶ εἶνε σχεδὸν βέβαιον ὅτι μετὰ τὰ σύννεφα τῆς ὀργῆς ἐπέρχεται αἰθρία γλυκυτέρα—ἀλλ' ὁ Στέφανος, δὲν εἶνε φαίνεται δυνατὸς εἰς τὴν μετεωρολογίαν τοῦ ἔρωτος! . . Με αὐτὰς τὰς σκέψεις ἐκοιμήθη καὶ ὠνειρεύθη ζωντανήν, ζωντανήν τὴν σκηνὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ Ἀμαρυλλίς ἔτεινε πρὸς τὸν καλότυχον φίλον μου τὰς παλάμας πλήρεις ὕ-

δατος. Τί ὠραῖον θέμα διὰ ζωγράφον! . . .

Ε'.

Πρῶτ', πρῶτ' ἤμην εἰς τοῦ Στεφάνου :

— Μὰ ζεῦρεῖς, ἀδελφέ, πῶς μοῦ ἐχάλασες τὴν ἡσυχίαν μὲ τὰς ἱστορίας σου; Μ' ἔβαλες εἰς περιέργειαν, καὶ μὲ ἄφρησες ἴσα ἴσα εἰς τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον μέρος χθὲς τὸ βράδυ. Τὴν συνέχειαν λοιπὸν καὶ σύντομα ὅσον ἡμπορεῖς.

«—Τὸ πρῶτ' ἐσηκώθηκα μὲ πρισμένα μάτια πολὺ ἀργά, μὲ εἶχε πάρη ἕνας ὕπνος ὅσῳ λήθαργος. Τόσῳ ποῦ ὁ ἐπιστάτης εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ ὑποθέτῃ μὴν ἤμαι ἄρρωστος. Ἡ ἀντίθεσις τῆς ἡμέρας ἐκείνης πρὸς τὴν χθεσινὴν μ' ἐπληττε καὶ μὲ παρώργιζε. Εἰς χωρικὸς ἦλθε νὰ μὲ παρακαλέσῃ νὰ τοῦ κάμω μίαν ἀναφορὰν, καὶ τοῦ ὠμίλησα μὲ τόσον ἄσχημον τρόπον, ὥστε τὰ ἐμάζευσε κ' ἔφυγε ὡς βρεγμένη γάτα. Τὸ μεσημέρι ἦλθεν ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ μοῦ ἔφερεν ἐπιστολὴν τοῦ θεῖου μου καὶ ἐφημερίδας ἀθηναϊκάς. Αὐταὶ μὲ ἀπησχόλησαν ἐπὶ τινὰς ὥρας· τὰς ἀνέγνωσα ἀπὸ τὰ κύρια ἄρθρα μέχρι τῆς τελευταίας γνωστοποιήσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν εἶχα κάμῃ ποτέ. Ἀλλ' ἤθελα νὰ σκοτώω καιρὸν.—Ἐπρεπε νὰ γράψω πρὸς τὸν θεῖόν μου· ἐκάθησα λοιπὸν κ' ἔγραψα διὰ μακρῶν περὶ τῶν φυσικῶν καλλωνῶν τοῦ τόπου, περὶ τῶν διαφορῶν χωρικῶν καὶ τῆς ἐλπιζομένης καλῆς ἐσοδείας, καὶ ὀλίγα περὶ τοῦ κ. Ἀναστασίου ἐπαινετικά, ἐννοεῖται—καὶ διὰ τὴν κόρην του τίποτε. Μετὰ τὴν συνεθισμένην ὑποψίαν εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἐφοβούμην ὅτι, μίαν λέξιν ἂν ἔλεγα, θὰ τὰ ἐμάντευεν ὅλα ὁ θεὸς μου. Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔγραψα ὅτι χωρὶς ἄλλο ἀναχωρῶ τὴν τετάρτην. Ἐπειτα, ἀφοῦ ἐτελείωσα καὶ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν καὶ ἔφαγα πολὺ ὀλίγον, ἐπῆγα καὶ ἐκλείσθηκα εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Ἐπάνω εἰς τὸ παράθυρον ἦσαν ἀκόμη τὰ τριαντάφυλλα τὰ ὁποῖα μοῦ εἶχε δώσῃ πρὸ εικοσιτεσσάρων ὡρῶν ἐκείνη. Τὸ βράδυ ὅταν ἐγύρισα δὲν τὰ ἐπρόσεξα καθόλου καὶ τὴν νύκτα ἔμειναν μαζί μου κλεισμένα· αὐτὰ θὰ ἔκαμαν καὶ τόσον βαρύντὸν ὕπνον μου. Τὰ ἔβλεπα τώρα μαρμαρέα, γυρμένα κάτω ἀπὸ τὸ ἀγγεῖον τὸ πῆλινον ὅπου τὰ εἶχα βάλῃ. Ἐπλησίασα καὶ μὲλεις τὰ ἤγγισα ἐμάδησαν καὶ ἐσκορπίσθησαν. Τὸ ἀγγεῖον ἦτο βαρυσμένον καὶ ὅλον τὸ νερὸν εἶχε στραγγίση. Μόνον μίαν ἡμέραν ἐβάσταζαν, εἶπα, μίαν ἡμέραν! . . ὅσον καὶ ἡ εὐτυχία μου! Καὶ ἐνῶ ἡ καρδιά μου ἐσπαράσσετο, ἔβλεπα ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν λογισμὸν μου νὰ περνοῦν μία, μία, αἱ εἰκόνες τῆς εὐτυχίας μου. Πρῶτα ἐκεῖ εἰς τὸ κίρσοι τὴν γοητευτικὴν ἐντύπωσιν ποῦ μοῦ ἔκαμε μὲ τὰ ῥόδα καὶ τὰ κεράσια τῆς, ἔπειτα ὅταν εἰργάζετο ἐμπρὸς εἰς τὸν ἐργαλειόν, ἔπειτα ὅταν ἐτάγιζε τὰ περιστερία τῆς, ἔπειτα ὅταν μ' ἐπότιζε νερὸν, καὶ

τέλος — ή καταστροφή — όταν έπέταξε τ'άμα-
ραντα εις τήν θάλασσαν. . . .

Πρὶν πέση ὁ ἥλιος εἶπα νὰ μοῦ εἰτοιμάσουν τὸ
ἄλογον· ἵππευσα καὶ ἐτράβηξα κατὰ τὸ δάσος·
ἤθελα ἄερα, τόπον ἀνοικτὸν, ἐπήγαινα τυχαίως ὅ-
που μ' ἐπήγαινε τὸ ἄλογον. Ὅταν ἐβγήκα εἰς
ἀνοικτὸν κάμπον, ἄρχισα νὰ τρέχω ὡσὰν δαι-
μονισμένος, αἱμάτωσα τὰ πλευρά του ἀπὸ τὰς
σπηρουνιαῖς, τὸ ἔκαμα καὶ ἄφριξε, τὸ κατετυ-
ράνησα. Τί ἔπαιε τὸ ἄλογον; τίποτε βέβαια,
ἀλλὰ ἤθελα κ'ἔπου νὰ ξεθυμάνω. Ἐπειτα κα-
θὼς ἔτρεχα, ἔσχιζα τὸν ἄερα, ἐννοιωθα τὴ δρο-
σιὰ νὰ κτυπᾷ τὸ πρόσωπον, τὸ μέτωπόν μου καὶ
μοῦ ἔκαμνε καλὸν, πολὺ καλὸν. Χωρὶς νὰ τὸ ἐν-
νοήσω καλά, καλὰ, κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν
εὐρέθηκα μετὰ κάμποσιν ὥραν ἀκριβῶς εἰς
τὴν Βρυσούλαν κάτω ἀπὸ τὰ πλατάνια. Κα-
τέβηκα ἀπὸ τὸ ἄλογον, καὶ τότε παρετήρησα
εἰς τί κατάστασιν τὸ εἶχα κάμη: ἦτο κατακα-
ματωμένος, ἰδρωμένος καὶ ἔτρεμε. Τὸ ἐλυπήθηκα
καὶ τὸ ἐπεριπάτησα διὰ νὰ ξεκουρασθῆ ὀλίγον καὶ
νὰ ξειδρώσῃ. Ἐπειτα ἐπῆγα καὶ ἔπια νερόν. . .
ἀπὸ τὰ ἰδικὰ μου χέρια αὐτὴν τὴν φορὰν. Δέν
μου ἔκαμνε ἡ καρδιά νὰ φύγω· μοῦ ἐφαίνετο ὅτι
εἶχε μείνῃ ἐκεῖ κ'ἄτι ἀπὸ ἐκείνην, ἀπὸ τὴν χάριν
της, ἀπὸ τὴν εὐμορφίαν της, μοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ
γυρίσω ἔξαφνα καὶ θὰ τὴν ἰδῶ εἰς τὸ πλάγι ὅπως
τὴν περασμένην ἡμέραν. Ἐξαφνα τὸ βλέμμα
μου ἔπεσεν εἰς κ'ἄτι τι ἄσπρον πραγματάκι κάτω
εἰς τὸ χῶμα. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα ὅτι εἶνε πετρα-
δάκι· τὸ ἐπάτησα μὲ τὸ πόδι καὶ εἶδα ὅτι εἶνε
χαρτί. Χαρτί εἰς τὴν ἐρημίαν; δέν εἶνε πολλοὶ ἐκεῖ-
νοι ποῦ τὸ μεταχειρίζονται. Μήπως μοῦ ἔπεσε ἀπὸ
τὴν τσέπην; Σκύπτω, τὸ παίρω, τὸ ἀνοίγω· ἦτο
γράψιμον ἄγνωστον, λεπτόν, γυναικεῖον, μὲ μο-
λυβδοκόκκινον γραμμένον. Δέν ἄργησα νὰ ἐννοήσω
ὅτι ἦτο τῆς Ἀμαρυλλίδος καὶ ὅτι θὰ τῆς ἔπεσε
τὴν περασμένην ἡμέραν ἐκεῖ. Εἶχε τίτλον: Ἡ θε-
ριστρια καὶ ἀπὸ κάτω γραμμένους στίχους. Οἱ
πρῶτοι ἦσαν ἐκεῖνοι, ποῦ τὴν ἄκουσα νὰ τραγου-
δῆ εἰς τὸν κῆπον, ἀλλ' εἶχον καὶ συνέχειαν ἄκου-
σέ τους ὅλους· ἀξίζουν τὸν κόπον:

Φύσ', ἀγεράκι τῆς αὐγῆς,
Κ' ἔλα νὰ μὲ δροσίσης
Καί, σὺ Ἥλιε, ἄργησε νὰ ὀγῆς,
Γιατὶ θὰ μὲ μαυρίσης.

Τὰ στάχυα γέρνουνε βαριά,
Δρεπάνι κορτεροῦνε·
Ἐπῆξαν ἔς τὸ θέρος τὰ χωριά,
Τ' ἀλώνι ἀνοθοβολοῦνε.

Κ' ἂν εἶμαι κόρη ζηλευτή,
Τὸν ἀργαλεὸ θ' ἀφίσω·
Ἐχω πατέρα δουλευτή
Καὶ πάω νὰ θερίσω.

Μ' ἓνα δρεπάνι κορτερό
Θερίζω τὰ σιτάρια,
Μὲ μιὰ ματιά μου ἔς τὸ χορὸ
Θερίζω παλληκάρια!

Φαίνεται κάπου εἶχ' εὐρῆ τοὺς στίχους αὐτοὺς
καὶ τοὺς εἶχε ἀντιγράψῃ. . . Ἐφίλησα τὸ πολυτι-
μον χαρτί, τὸ ἔκρυφα καὶ γιὰ μιὰ στιγμή ἐννοίωσα
τόσην χαρὰν, ὡστ' ἐξέχασα ὄλαις τὰς πικραῖς
μου.

Μὴν ἐρωτᾷς δὲ τί ἐτράβηξα εἰς τὸν γυρισμόν!
Ἐχασα τὸν δρόμον, καὶ ἂν δὲν εὐρίσκετο κάποιος
χωρικός θὰ ἐξενυκτοῦσα βέβαια μέσα εἰς τὸ δά-
σος. Ἐφθασα νύκτα σχεδὸν εἰς τὸν πύργον, κ'
εὐρήκα ἐκεῖ κ'ἄτι ποῦ δὲν τὸ ἐπρόσμενα καθόλου:
ἐπισκεπτήριον τοῦ κ. Ἀναστασίου μὲ μίαν σημειώ-
σιν ὅτι ἦλθε καὶ δὲν μ' εὐρήκε πάλιν καὶ ὅτι τὸ
πρῶτ' ἐμὲ προσμένει εἰς τὴν ἐκκλησίαν του. Πολύ
καλὰ, εἶπα, θὰ κάμω βέβαια καὶ αὐτὴν τὴν τε-
λευταίαν ἐπίσκεψιν καὶ αὖριον τὸ ἀπόγευμα χαι-
ρετε δάση καὶ βουναὶ καὶ θυμωμένα! Ἀμαρυλ-
λίδες! Τὸ εἶχα πάρῃ ἀπόφασιν καὶ ἔγεινα στωϊ-
κώτατος· ἔφαγα μὲ ὄρεξιν διαβολευμένην, καὶ
εἶπα ξηρά, ξηρὰ εἰς τὸν ἐπιστάτην ὅτι τὴν ἐρ-
χομένην φεύγω. Αὐτὸς ἄνοιξεν ὅσον ἠμπόρεσε
τὰ μικρὰ του μάτια καὶ μ' ἐκύτταξε ἄν νὰ
μὴν ἄκουσε καλά. Τοῦ ἐξήγησα ὅτι ἔχω κ'ἄτι
ἐργασίαις τοῦ θεῖου μου εἰς τὴν πόλιν καὶ εἶνε
ἀνάγκη. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἄρχισε νὰ μοῦ
λέγῃ τὴν λύπην του ποῦ θὰ φύγω καὶ τέτοια.
Ἐκοιμήθηκα θαυμάσια, χωρὶς κανὲν ὄνειρον.
Πρῶτ', πρῶτ' ἐσηκώθηκα· ἔδεσα τὰ ρουχὰ μου,
εἰτοιμάσα τὸν σάκκον μου, ὅλα δι' ἀναχώρησιν
καὶ παρήγγειλα τοῦ ἐπιστάτου νὰ ἔχῃ ζῶα τὸ
ἀπόγευμα.

Ἐπῆγα πεζὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ μάλλον
εἰς τὸ ἐκκλησάκι τοῦ κ. Ἀναστασίου· εἶνε μικρὸν
κάτασπρον, καθαρὸν, εὐμορφα στολισμένον μέσα,
καὶ ἀπέξω ὁμοιάζει μὲ σπιτάκι χωρικοῦ, μόνον
ποῦ ἔχει ἓνα σταυρὸν εἰς τὰ κεραμίδια καὶ ἓνα
σήμαντρο κρεμασμένο εἰς τὸ πλάγι. Μέσα ἦτον
γεμάτον ἀπὸ γυναῖκες μὲ τὰ κυριακάτικα τους·
εἰς τὸ μέσον ἐστέκετο ἐκείνη ἀφωσιωμένη εἰς
τὴν λειτουργίαν. Οἱ ἄνδρες ἦσαν μαζευμένοι
ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν, διότι δὲν ἐχωροῦσαν μέ-
σα καὶ ὁ κ. Ἀναστάσιος ἐκάθητο ἐπὶ ξυλίνου ἔδω-
λίου ἀσκεπῆς. Τὸν ἐχαιρέτισα καὶ ἀντήλλαξα
ὀλίγας λέξεις μαζί του. Ἐκείνη φαίνεται πῶς ἤ-
κουσε τὴν φωνὴν μου· μοῦ ἔρριξε μίαν ματιὰν
καὶ μ' ἐχαιρέτισεν ἀπλῶς διὰ τῆς κεφαλῆς, ἔ-
πειτα προσηλώθη πάλιν εἰς τὴν λειτουργίαν. Δέν
διακρίνομαι, καθὼς εἰξέυρεις, διὰ τὴν εὐλάβει-
άν μου, ἀλλὰ τί τὸ θέλεις; ἡ ἡσυχία ἐκείνη, τό-
σον διάφορος ἀπὸ τὴν ταρχήν, ἡ ὅποια βασι-
λεύει εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς πόλεώς μας, ἡ ἀ-
ληθινὴ πίστις, ἡ ὅποια ἐζωγραφεῖτο εἰς τὰς
μορφὰς τῶν ἀπλῶν ἐκείνων ἐνοριτῶν, γλωσσὰ ἡ

φύσις ἢ ὁποία μ' ἐπεριτριγύριζε, ἀκόμη ἴσως ἢ ψυχικὴ κατάστασίς μου μ' ἔκαμναν νὰ παρακολουθῶ τὴν ἱερουργίαν μετ' ἐνδομύχου εὐχαριστήσεως καὶ ἐνδιαφέροντος, ὅπως ἄλλοτε πρό πολλοῦ, ὅταν ἤμην παιδίον καὶ ἔλεγα τὸν Ἀπόστολον εἰς τὴν ἐνορίαν μας. Ἡ λειτουργία ἐτελείωσε, οἱ χωρικοὶ ἐπῆρχν τὸ ἀντίδωρόν των καὶ ἀνεχώρησαν καὶ ἡ Ἀμαρυλλίς ἀπεφάσισε τέλος πάντων νὰ ἐξέλθῃ τελευταία, ἀφοῦ ὠμίλησε μὲ ὄλας τὰς χωρικὰς καὶ ἐγάδιδουσε καὶ ἐφίλησε τὰ παιδιὰ ὅλα, τὰ ὁποῖα τὴν ἐτριγύριζαν ὅπως τὴν προπερασμένην ἡμέραν τὰ περιστέρια της.

Φαντάσου τὴν ἐκπληξίν, τὴν σύγχυσίν μου, ὅταν τὴν βλέπω νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμὲ γελαστὴ καὶ νὰ μοῦ δώσῃ τὸ χέρι μὲ ὄλην τὴν καρδιά της. Οὔτε θυμὸς, οὔτε ψυχρότης, οὔτε σκιά μνησικακίας εἰς τὸ βλέμμα της, τὸ ὁποῖον ἔλχμπε καθρόν ὅπως ὁ οὐρανός.

— Καλημέρα σας, μοῦ εἶπε· πῶς σὰς φαίνεται ἡ ἐκκλησίᾳ μου, ἐγὼ τὴν περιποιούμαι ἐγὼ ἔδωσα καὶ τὸ σχέδιον τῆς οἰκοδομῆς· ἔλατε μέσα λοιπόν, τί φοβεῖσθε ἄν κολασμένος!..

Μ' ἔσυρε σχεδὸν ἀπὸ τὸ χέρι ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας καὶ μοῦ ἔδειξε τὰς εἰκόνας καὶ τὰ κανδύλια.

— Ὅλα ἐγὼ τὰ ἔχω διαλέξῃ, ἐψιθύρισε, ὡσάν νὰ ἐφοβεῖτο μήπως ταράξῃ τὴν ἁγίαν γαλήνην τῆς ἐκκλησίας. Ἰδέτε ἐδῶ αὐτὴν τὴν ἀργυρᾶν εἰκόνα· εἶνε ἡ ἁγία Αἰκατερίνη, ἔτσι λέγεται καὶ ἡ ἐκκλησία, ἦτο τὸ ὄνομα τῆς μητέρας μου.

Ἡ φωνὴ της εἶχεν ἀλλοιωθῆ, ὅταν ἐπρόφερε τὰ τελευταῖα λόγια.

— Αἰκατερίνη ἔλεγαν καὶ τὴν ἰδικὴν μου μητέρα, εἶπα.

Μ' ἐκύτταξε μετὰ συμπαθείας.

— Δὲν ζῆ οὔτε ἡ ἰδικὴ σας; ...

Καὶ τὸ εἶπε μ' ἕνα τόνον αὐτό, ὡς νὰ ἤθελενὰ εἰπῆ: καὶ σεῖς λοιπόν ἠξεῦρετε τί θὰ εἰπῆ νὰ μὴν ἔχῃ κἀνεὶς μητέρα;

Σὲ βεβαιῶ ὅτι ἐδάκρυσα...

— Πᾶμε τώρα νὰ σὰς δείξω τὸ μνημὰ της καὶ τῆς ἀδελφῆς μου; εἶνε ἐδῶ ἀπ' ὀπίσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν.

Κάτω ἀπὸ τὴν σκιάν πεντ' ἐξ κυπαρίσσων εἶνε κοντὰ κοντὰ τὰ δύο μνημᾶτα τῆς μητρός καὶ τῆς ἀδελφῆς της· ἀπλᾶ, ἀπλᾶ, σκεπασμένα μὲ γλόην καὶ ἄνθη, ἔχουν μόνον στόλισμα ἀπὸ ἕνα μαρμαρίνον σταυρόν. Ὁ σταυρὸς τῆς ἀδελφῆς της φέρει τὸ ὄνομα *Ἐλένη*. Εἰς κάθε σταυρόν περετῆρησα κρεμασμένον ἀπὸ ἕνα στέφανον ἐξ ἀμαράντων. Χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἐταράχθηκα. Ἐκείνη μὲ παρετῆρησε βέβαια καὶ ἐμάντευσε τὴν ἀφορμὴν προσήλωσεν εἰς ἐμὲ τὰ φωτερά της μάτια καὶ εἶπε μὲ φωνὴν τῆς ὁποίας ἡ γλυκύτης μοῦ ἐσπάραξε τὴν καρδιά :

— Εἶνε λοιπόν, κύριε Στέφανε, πολὺ ἀστεῖον νὰ μαζεύῃ κἀνεὶς ἀμαράντα;

Τὶ ν' ἀποκριθῶ; ἐκοκκίμισα ὡς ἔνοχος καὶ ἐκαμήλωσα τὰ βλέμματα.

Ἡ καλὴ κόρη ἤθελε λοιπόν τὰ μαράντα διὰ νὰ στολίσῃ τὰ μνημᾶτα τῆς μητρός καὶ τῆς ἀδελφῆς της; Τώρα ἐνόησα, καὶ ἐδικαίωσα τὴν ὀργὴν της καὶ τὴν λύπην της· τὴν εἶχα πειράξῃ κατὰ καρδία.

Προσεπάθησα νὰ ἐξιλεωθῶ ἐπιδεικνύων ἐλικρινῆ μετάνοιαν διὰ τῆς διαγωγῆς μου, καὶ δὲν ἐτόλμησα τὸ παρρημικὸν ν' ἀντεῖπω πλέον πρὸς τὴν Ἀμαρυλλίδα καθ' ὄλην τὴν πρωϊνὴν μας συνομιλίαν, ἥτις παρετάθη μέχρι τῶν 9 εἰς τὸ χαριτωμένον ἐκεῖνο κῆσκι καὶ εἰς τοὺς δρομίσκους τοῦ ἐκτεταμένου κήπου. Καὶ ὁ κ. Ἀναστάσιος μὲ πολλὴν ὀρεξίν παρηκολούθει τὴν εὐθυμίαν μας καὶ θύμωσε σχεδόν, ὅταν εἶπα ὅτι θὰ φύγω πρὶν μὲ κλείσῃ ἡ ζέστη...

Εἶνε ἀνάγκη νὰ σοῦ εἰπῶ ὅτι οὔτε ἰδέαν εἶχον πλέον περὶ ἀναχωρήσεως; Καὶ τί καλὰ ποῦ δὲν εἶχα προφθάσῃ νὰ εἰπῶ τίποτε περὶ τῆς ἀποφάσεώς μου εἰς τὸν γείτονά μου. Τὶ θὰ ἔκαμνα τότε σὲ παρκαλῶ; ἢ ἔπρεπε νὰ φύγω θέλων καὶ μὴ, ἢ θὰ ἐγίνονην γελοῖος μένων—καὶ εἶνε βέβαιον ὅτι πάντοτε θὰ ἐπροτιμοῦσα τὸ δεύτερον...

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος παρᾶξενος μοῦ ἐφάνετο ἡ συμπεριφορὰ τῆς κόρης· εἰς ὀλίγας ὥρας ν' ἀλλάξῃ ἔτσι; Ἐνῶ ἐπρόσμενα χεῖμῶνα νὰ εὐρῶ ἄνοιξιν; Δὲν ἤμποροῦσα νὰ τὸ ἐξηγήσω αὐτό!

Φαντάσου τὴν ἐκπληξίν τοῦ ἐπιστάτου, ὅταν μὲ εἶδε νὰ λύνω πάλιν τὰ βουχὰ μου, καὶ ὅταν τοῦ εἶπα ὅτι δὲν φεύγω, χωρὶς νὰ δικαιολογήσω τὴν αἰτίαν τῆς ἀναβολῆς. Ἐπῆγε εἰς τὸν ἐξώστην καὶ ἐκινούσε τὸ δεξιὸν χέρι, —θαρρῶ πῶς ἐσταυροκοπεῖτο...

Μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἠκολούθησεν ἑβδομάς ὁλόκληρος, χωρὶς τίποτε νὰ συμβῆ τὸ παράξενον ὅπως τὸ νερὸν μερικῶν ποταμῶν εἰς τὴν ἀρχὴν κάμνει μικρὸν καταρράκτην καὶ χύνεται μὲ κρότον καὶ θολόνεται, ἔπειτα ὅμως καθαρίζει καὶ τρέχει εἰς τοὺς κάμπους ἤσυχα—ἔτσι ἐπερνοῦσεν ἤσυχα καὶ ἡ ζωὴ μου μετὰ τὴν ταράχην τῶν πρώτων ἡμερῶν. Εἰς τοῦ κ. Ἀναστασίου ἐπήγαινα καθ' ἡμέραν, κἀποτε καὶ δις τῆς ἡμέρας καὶ ἐγευμάτισα δύο τρεῖς φορές. Ἐνῶ ἡ μονοτονία τῆς ἐξοχῆς μ' ἐπληττε, κατ' ἀρχάς, τότε ἴσα ἴσα αὐτὴ ἡ μονοτονία μ' ἐνουσίαζε καὶ παρακαλοῦσα κάθε ἡμέρα ποῦ ἤρχετο νὰ ὁμοιάξῃ μ' ἐκείνην ποῦ περνοῦσε. Ἐπειτα ἄρχισα νὰ δοκιμάζω κατὰ μικρὸν τὰ θέληγτρα τοῦ ἀγροτικῶ βίου· ἐγνωρίσθην μὲ τοὺς χωρικοὺς, ἐπήγαινα εἰς τὰ πτωχικά τους σπίτια, ὠμιλοῦσα μαζὶ τους περὶ τοῦ κτήματος τοῦ θεοῦ μου, περὶ βελτιώσεως τῆς καλλιεργίας, μὲ ἀληθινὸν ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησα βαθμηδὸν καὶ χωρὶς νὰ τὸ

ἐνοήσω. Ἐκαμνα ἐκδρομὰς εἰς τὰ χωράφια, ὅπου τὸ σιτάρι ἦτο πλέον μεστωμένον καὶ ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ ὁ θερισμός, ἢ ἐκεῖ ὅπου ἐσκάλιζον τὰς φυτείας τοῦ ἀραβοσίτου: ἐν γένει ἀνεκατευόμην εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κτήματος πρὸς μεγάλην δυσαρέσκειαν τοῦ ἐπιστάτου. Ἡ ἀλήθεια δὲ εἶνε ὅτι ἡ συνεχὴς συναναστροφή μὲ τὸν πολυπύειρον γείτονά μου μοῖ μετέδιδε καὶ πλείστας γνώσεις γεωργικὰς, αἱ ὁποῖαι ἐξέπληττον τοὺς χωρικοὺς καὶ ἔκαμναν σεβαστὴν τὴν γνώμην μου. Μετὰς ἀσχολίας αὐτὰς καὶ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν καλῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἦ εἶχον μαζί μου ἢ μου ἐδάνειζεν ὁ γείτων μου, ἔπερνούσα τὰς ὥρας ἐκείνας, ὅσας δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διέλθω πλησίον τῆς Ἀμαρυλλίδος.

Ἄλλ' αἱ ὥραι, τὰς ὁποίας διηρχόμην μαζί της, ἦσαν αἱ ὥραι τῆς ἀληθινῆς εὐδαιμονίας μου! Καθ' ἡμέραν ἀπεκαλύπτοντο εἰς ἐμὲ τοῦ μοναδικοῦ χαρακτήρος τῆς νέας συστατικῆς, νέας πλεονεκτικῆς. Ὅσῳ τὴν ἐγνωρίζα καλλίτερον, τόσῳ μοῦ ἐφαίνετο ἐντελεστέρα καθ' ὅλα. Εἶδες εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης τί συμβαίνει; ἐὰν εἶνε ἔργα μέτρια, μᾶς θέλγουν ἴσως εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ὅσῳ τὰ παρατηροῦμεν τόσῳ τὰ χορταίνουμεν, τὰ βαρυνόμεθα, καὶ ἀρχίζομεν νὰ διακρίνωμεν τὰ ἐλαττώματά των εἰς τὰς λεπτομερείας. Ἀπεναντίας δὲ τὰ ἀριστουργήματα τῶν μεγάλων τεχνιτῶν, ὅσῳ τὰ μελετῶμεν, κᾶτι νέον εὐρίσκομεν εἰς αὐτὰ καὶ τόσῳ πλεϊότερον τὰ ἐνοοῦμεν καὶ τὰ θαυμάζομεν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ διάφορα ἔργα τῆς φύσεως—καὶ ἡ Ἀμαρυλλίς εἶνε ἐν ἑκ τῶν ἀριστοτεχνημάτων αὐτῆς!...

[Ἐπιτετα συνεχῆς.]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΑΠΟ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΝ

Ἐπιστολαὶ πρὸς φίλον.

II'

Πάτρι τῇ 30 Ἀπριλίου.

Δὲν θὰ μ' ἐπίστευες ἐὰν ἔλεγα ὅτι δὲν αἰσθάνομαι τὰ μέλη κατὰκοπα φθάσας ἐνταῦθα περὶ τὴν δεκάτην ὥραν τὸ ἐσπέρας, ἀφοῦ ἀνεχώρησα ἐκ Πύργου εἰς τὰς τρεῖς τὸ πρωί. Ὁ δρόμος εἶναι μακρὸς, ἀλλὰ τὸν διεκόψαμεν ἐπὶ τρεῖς περὶπου ὥρας κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ καλοῦ προγεύματος, τὸ ὁποῖον μᾶς εἶχε προετοιμασθεῖ ἐντὸς κλάθου ὁ ἐξαίρετος Πύργιος ξενοδόχος μας. Ἦσαν τὰ πάντα ἐκεῖ θερπνὰ καὶ δροσερὰ ὑπὸ τὴν σκεπαστὴν τοῦ χανίου, εἰς Ψαρέϊκα, ἐνῶ ὁ ἥλιος τῆς μεσημβρίας κατέφλεγε τὴν περίξ ἡμῶν ἐρημίαν, οἱ δὲ τέττιγες ἐπανηγύριζον θορυβωδῶς τὴν ἐπάνοδον τοῦ θέρους, — διότι ἐνταῦθα ἤρχισεν ἤδη τὸ θέρος· ὁ καύσων ὑποφέρεται εἰσέτι, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου θ' αὐξήσει

ἐπαισθητῶς. Εὐτυχῶς ἡ περιοδεία μας εἶναι ἐν τῷ τελειοῦσθαι.

Παρεκτὸς τοῦ μήκου τοῦ δρόμου, τοῦ καύσωνος τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν κλονισμῶν τῆς ἀμάξης, ἠδυνάμην νὰ συγκαταλέξω ὡς πρόσθετον αἰτίαν καμᾶτου καὶ τὴν ἀνησυχίαν μὴ ἀπολήξῃ εἰς δυστύχημα ἢ ἐκδρομὴ, ἐὰν δὲν ἐπέιθετό τις τάχιστα ὅτι δύναται νὰ ἔχῃ τὰ πιστὰ εἰς τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ ἀμαξηλάτου. Εἶναι ἀληθῶς θαυμάσιοι οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἀμαξηλάται. Γνωρίζεις ἤδη τὸν Ἰωάννην Κακὸν τῆς Ἄρτης. Ὁ σημερινὸς του συναδελφος εἶναι ἐπίσης ἄξιος τῆς τιμῆς, τῆς ὁποίας τὴν ἀπονομήν ἠγχθήθημεν εἰς ἐκείνον. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι χαράσσουν ἐκ προομιῶν τὰς ὁδοὺς, τὰς ὁποίας οἱ μηχανικοὶ θὰ κατασκευάσωσιν ἀκολούθως. Ἀντὶ ἄλλων ἐργαλείων ἔχουν τοὺς τροχοὺς τῶν ἀμαξῶν, οἵτινες ὑπερπηδῶν τὰ πάντα χωρὶς νὰ θραυσθῶσιν, τὰ ἀκαταπόνητα ἄλογά των, καὶ τὴν ῥιφικίνδυνον τὴν τῶν. Τίποτε δὲν τοὺς φοβίζει! Ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν καὶ ἐπιδέξιον χεῖρά των οἱ ἵπποι καταδύονται εἰς τέλματα βορβορώδη καὶ, ὡ τοῦ θαύματος! ἐξέρχονται εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος. Διακόπτεται ὁ δρόμος ἀπὸ χάνδακα; Δύο τρεῖς ξηρόλιθοι ἐκτέρωθεν εἰς ὑποστήριξιν δῆθεν τῶν τροχῶν, δύο τρεῖς ραβδισμοὶ ἐπίκαιροι εἰς τὰ νῶτα τῶν ἵππων, καὶ διέβημεν τὸν χάνδακκ! Ἐπειτα παρουσιάζεται ποταμός, ὁ Πηνειὸς τῆς Ἡλίδος. Ἡ εὐρεῖα κοίτη σὲ ἀνησυχεῖ ὡς πρὸς τὸ βάθος του, βλέπων δὲ τὴν ἀμαξάν βαθυμηδὸν βυθίζομένη ἐντὸς αὐτοῦ, σκέπτεσαι ὅτι σὲ ἠδίκησαν οἱ γονεῖς σου μὴ μαθόντες σε νὰ κολυμβᾷς ὅτε ἦσο μικρὸς. Ἄλλ' ἰδοῦ, ἔσθασα εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην καὶ ἀνακουφίζεσαι!

Σήμερον εἶπερ ποτὲ ἐνόησα κατὰ πόσον διακαιοῦνται οἱ ξένοι ὅτε παραπονοῦνται διὰ τὴν ἔλλειψιν ὁδῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἀληθῶς οὐδὲν μᾶς ἐβίαζε νὰ μεταβῶμεν διὰ ξηρᾶς εἰς Πάτρας, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ καλὴ ὁδὸς μεταξὺ δύο ταιούτων κέντρων πληθυσμοῦ, οἷα ἡ πόλις αὕτη καὶ ὁ Πύργος. Ἐντὸς ὀλίγου ἐλπίζεται ὅτι θὰ γείνη καὶ τοῦτο· τὸ πρῶτον τμήμα μεταξὺ τοῦ χωρίου Ἀχαΐας καὶ Πατρῶν κατεσκευάσθη ἤδη, ἄλλα δὲ τμήματα, συμπεριλαμβανομένων τῶν γεφυρῶν, κατεκυρώθησαν εἰς ἐργολάβους, ὀρισθέντος διὰ τὰ ἔργα ταῦτα τοῦ ποσοῦ δραχμῶν ἐνεκακισίων χιλιάδων. *) Ἄς ἐλπίζωμεν ὅτι δὲν θὰ

(*) Κατ' ἐπίσημον πῖνακα δημοσιευθέντα ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἄρξ» τῆς 11 Σεπτεμβρίου 1884, εἶχε κατακυρωθῆ μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ ἐργολαβία διὰ τὴν κατασκευὴν ὁδῶν εἰς τοὺς δεκαεὶ νομοὺς τοῦ Βασιλείου διὰ τὸ ποσὸν Δρ. 22,916,856)

Ἐπρόκειτο δὲ νὰ κατακυρωθῶσιν εἰσέτι διὰ » 3,760,000 Δρ. 26,676,856.

Ἐκ τῶν ἔργων τούτων ἐκ τοῦ νομοῦ Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος ἀνήρχοντο εἰς τὸ ποσὸν Δρ. 4,513,766.

Ἐγίνοντο δὲ προσέτι μελέται διὰ 353 χιλιόμετρα νέων ὁδῶν.

Ταῦτα ἀνεξαρτήτως τῶν κατασκευαζομένων σιδηροδρόμων.